

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım !...*

Nietzsche

Cilt VI. 15 Temmuz 1929. Sayı : 135

Mektepten çıktuktan sonra

1929 tedris senesi nihayete erdi. Birçok genç artık hayata atılacaklardır. Girecekleri cemiyet içinde çalışırken mektep sıralarında o kadar kuvvetle duymadıkları mütezat hislerle karşılaşacaklar, içlerindeki ihtiraslarla, hariçte görecekları mukavemetler arasında kendileri için açacakları bir yolda yürüyüp gideceklerdir.

Liseden çıkan gençler önlerinde «ne olmalıyım» hangi mesleğe girmeliyim?, sualı karşısındadırlar. Yüksek mektepten çıkanlar ruhlarında bir an evvel bulundukları meslekte en yüksek mevkie çıkmak, en menfaatli işi bulmak ateşini taşırlar. İçlerinde cemiyet ve tabiat içindeki tezatlar karşısında bocalıyanlar da olabilir, yahut bugünün cereyanları karşısında kayıtsız, kendilerine verilecek işi makine gibi yapmağa yarayanlar da vardır. Bu gençlerin duyguları arasında dolaşınız, azçok istikbali görürsünüz.

«Ne olmalıyım, hangi mesleğe girmeliyim?» Endişesi içinde kalan lise mezunları kendileri için doğru bir yol bulmak istiyorlarsa istidatlarından başka hiçbir tesire kapılmamalıdırlar.

İstidattan maada gençler üzerine tesir yapacak binbir amil vardır. Yapamıyacağınız işlere bugün için daha kârlı olduğunu ileriye sürerek girmeği teklif edenler, istidadınız olan meslekte kuvvetli ve liyakatlı olmak için uzun çalışmak lâzım geldiğini söyleyerek sizi yese düşürenler bulunabilir; bunların hiç birine kulak asmayarak en liyakatlı olabileceğiniz mesleği tereddütsüzce tercih etmelisiniz, o mesleğin en kuvvetli adamı olmak ihtirasını daima duymalısınız. Bilinmelidir ki her meslek kuvvetli ve liyakatlı adam bekliyor. Tebellür etmiş istidadı olmayan gençlerin meslek aramalarıdır. Çok yazık ki mekteplerimizin bir kısmı gençlerde hakikî istidatların açıkça belirmesine müsaade edecek vaziyette değildir. Gençlerin çoğu en ziyade hangi yolda liyakat gösterebilecek bir haldedir, bunu bilmiyerek hayata girmektedirler.

Tabiat ve hayat çok merhametsizdir. Yapamıyacağınız işe girerseniz mütemadiyen ezilirsiniz, eğer kalbinizde yükselmek hırısı da varsa o vakit liyakattan, ehliyetten,

— Mekteplerini bitirenlere —

doğruluktan başka tariklerle ilerlemek isteyeceksiniz. İşte o zaman cemiyete muzır bir insan olursunuz.

Mektepler, talebesinin günün birinde muhtelif yollara gireceğini düşünerek onları bir kalıptan çıkmış insanlar haline getirmekten ziyade en ziyade beliren istidadının inkişafına yardım eylemeli, o yolda hakikî mürşit olmalıdır. Bunun için onlara beğendikleri işle uğraşmağa vakit bırakmak, istekleriyle kitap seçmeğe ve okumağa hevesli yapmak lâzımdır. Bunun lâzım olduğuna samimiyetle inandığımız ve yapabildiğimiz gün gençlere hakikî yardımını yapmış olacağız.

Yüksek mekteplerden çıkan gençler hayata atılıyorlar. Her şeye muhtaç bir memletin istikbalini teşkil edecekler. Onun için emel elbette şu dur: daha evvel geçenlerden fazla ehliyetli olmak... Bunun birinci şartı girdikleri meslekte daha evvel çalışanların yaptıklarını iyi bilmek, yapamadıkları noktaları iyi takdir edilebilmek, onların zayıfları ve kuvvetli taraflarını bulabilmek.. Böyle bir muvazane yaptıktan sonra liyakat ve kuvveti-
-Lütfen beşinci sahifeye bakınız-

Hoffmann'dan hikâye

Kremon kemanı

Müşavir Krespel tesadüf edilebilecek insanların en garip ve acibi idi. «Haydelberg» e Felsefe tahsili için geldiğim zaman ondan ve onun gariblerinden başka bir şeyden bahsedilmiyordu. Hukuk ve Diploması ile çok meşgul olduğu için gururu memleketinden büyük olan küçük bir Alman prens' onu paytahtına davet eymiş ve kendisine, mini mini hükûmetine komşu olan bir arazi hakkındaki iddialarını «Diyet» meclisi huzurunda isbat edecek bir muhtırayı yazmak vazifesini vermişti.

Krespel tarafından serdedilen sebepler Prense davasını kazandırdı. Bunun üzerine sevincine nihayet olmıyan Prens müşavirine kadar fazla olursa olsun her isteyeceğini vereceğini söyledi.

Bütün hayatınca arzusuna muvafık bir ev bulamadığından şikâyet eden Krespel kendisine devlet hesabına bir ev yaptırmak istedi. Bunu malmemnuniye kabul eden Prens ona bir miktar arazi de vermek istedi ise de Krespel kabul etmedi. Şehrin dış mahallerinde küçük bir bahçesi vardı. Evinin yeri olarak burayı seçti.

İstihzarat ve ilk mesai sadece Krespelin kendi elile çizdiği temel sahasını doldurmaktan ibaret kaldı. Bir sabah müşavir bir divarcı ustası buldu, arsaya getirdi ve dört divar çekmesini söyledi. Usta başı kendisinden plânını görmek istedi.

—Ne lüzum var? siz dedigimi yapınız, ben bu divarla-

rın kireç ve kumla tutturulmuş taştan olmasını ve kalınlığının da iki kadem olmasını istiyorum. Yüksekliği -25- kadem olunca ne yapılması lâzım geldiğini size söyleyeceğim. Bana şaşkın şaşkın ne bakıyorsunuz? haydi işe başlayın..

Amele:—Ya kapılar?.. Pencerele?.. dedi.

—Bunu sonradan düşünürüz. İlk önce divarlar yapılsın. İtaattan başka çare yoktu. Parayı pazarlıksız verdiği için bu garip tarzı inşa üzerine gevezelik ede ede çalışıyorlardı. İşin ilerlediğini görmekten memnun olan Krespel daima orda idi. Yirmi beş kadem yüksekliğe vasıl olunca ameleler durdular ve müşavirden emirlerini vermesini rica ettiler. Krespel binayı uzaktan görmek için geriledikçe amelleri iterek:

—Yol verin! yol verin! diye bağırdı. Sonra Murabbai dolaştı kâh gayri memnun, kâh memnun bir çehreyle gitti geldi; nihayet hali galeyanda olan kafasına parlak bir fikir doğmuş gibi divarın bir cephesini tekmelemeye başladı ve:

—Buraya! buraya! diye bağırdı, bana burada bir kapı açınız! ve divara siyah taşla kapının ebadını çizdi: kazmalarınızı vurunuz, bu kapı derhal açılsın!.

İki amele kazma ile divarı deldiler ve delik açılır açılmaz müşavir derhal dört divarın içine girdi ve ellerini oğuştararak yukarıya, aşağıya baktı. Aynı sür'atla çıktı, binanın etrafında deli gibi koştu; U-

zaklaştı, yaklaştı, zaman zaman:

Bir pencere buraya.. bir tane de oraya.. tepeye bir yuvarlak pencere.. Şu zaviyeye bir delik.. diye bağırıyordu.

İtaata müheyya duran ameleler divarı işaret edilen yerlerden deliyorlardı. Bu keyfi delikleri hiç bir intizam ve hiçbir tenazur birbirine bağlamıyordu. Bir yığın şaşırmış halk yüzlerini parmaklığa dayamış her pencere açıldıkça bağırıyorlardı. Bununla beraber dahilî taksimat ilerleyip te haricen bu kadar gayri muntazam olan bu evin içindeki kolaylıkları ve kullanışlılığı meydana çıktıkça artık kimse müşavirin çıldırdığını söylemiyordu. Bizzat ameleler de körcesine yapmış oldukları bu işin san'atlarına temin ettiği faydayı takdir ettiler ve müşaviri memleketin en büyük mimarı ilân ettiler. İnşaat bitince Krespel hepsini bir sofraya etrafında topladı ve yemekten sonra eline bir keman alarak gecenin geç vaktine kadar onları kadınları ve kızlarıyla danssettirdi.

«Haydelberg» e bu esnada gelmişim. Beni davet eden Profesör Merklinin evinde ona rastladım. Çehresi bana tasavvurumdan daha garip göründü. Harekâtı o kadar şiddetli ve asabî idi ki her an bir felâkete sebep olmasına intizar ediyordum. Meşhur bir muganniye'nin bahsı kapatılalı bir çeyrek olmuştu ki birdenbire bağırdı: —O ahenk melegidir; teganninin dehasıdır! ve gözleri yaşarıyordu. Çünkü musikiye çılgınca mef-

tundu. Yemekte tavşan vardı. Krespel ayaklarını istedi ve Profesörün beş yaşındaki sevimli kızı neş'yle ona getirdi. Bütün çocuklar Müşavire muhabbet gösteriyorlardı. Ben bunun sebebini yemekten sonra cebinden içinde çelik alât bulunan küçük bir kutu çıkararak onunla tavşan kemiklerinden oyuncaklar yapup sevinçlerinden haykıran çocuklara dağıttığı zaman anladım. Krespel onların sadetlerinden böylece memnun olurken birdenbire Profesör Merklin'in, yeğeninin bir sözü üzerine, titrediği görüldü. «Sevgili Antonya ne yapıyor?» Krespel kaşlarını çatarak «Antonya! Antonya!» diye tekrar etti. Bu acemice sualin tesirini izale etmek isteyen profesör ona kemanlarını ne halde olduğunu sordu. Krespel'in çatık çehresi derhal açıldı:

— Kemanlar iyi gidiyor; dün birtanasine ben başladım. Gerisini Antonya yapacak., Profesör cevap verdi:

— Antonya sevimli bir kızdır.

Gözleri yaşla dolan Krespel:

— Evet, O bir melektir, diye bağırdı ve gizlemek istediği heyecandan utanarak şiddetle şapkasını aldı ve hepimizi bu garip hareketile müteaccip değil, müteessir ederek çıktı.

Sebebini öğrenmek istedim.

Profesör:

— Bu bir sırdır, diye cevap verdi. Vaktile Müşavir Krespel yalnız başına bir hizmetçile şehrin içinde bir evde oturuyordu. Tabiaten münzevi olmasına rağmen bazı kimse-lerin kabul etti. Dost oldu, ziyafetlere davet edildi; bununla beraber garabetleri kendisini daima yalnız yaşattığı için herkesçe bekâr olduğu zan-

nediliyordu, çünkü kat'iye-lesinden bahsetmezdi. Bir kaç ay kayboldu. Avdeti gecesinde apartamanın kuvvetle aydınlatıldığı görüldü ve bir kadın sesinin bir klavsen ve bir keman refakatında teganni ettiği işidildi. Gece yarısına doğru bu taganni Müşavirin sert ve tehditkâr sesile sustu. Bir başka erkek sesi ona şiddetle cevap veriyor ve zaman zaman genç bir kızın iniltileri bu kavgaya karışıyordu. Sonra merdiven acele adımlarla sarsıldı, ve kapının açılıp evden ağalayarak çıkan genç bir adam üzerine şiddetle kapandığı görüldü. Bu adam kendisini yakında bekleyen bir posta arabasına bindi ve derhal hareket etti. Krespel'in evinde ışıklar söndü ve herşey muzlim bir sükûne gömüldü. Ertesi günü kimse siması her zamanki gibi sakin olan Krespeli isticvaba cesaret edemedi. İhtiyar hizmetçi bu sahnenin sırrını muhafaza edemedi, fakat bütün bilgi efendisinin Antonya atlı güzel bir kızla avdetinden; kızın sesinin harikulâde güzel olduğundan ve onları takip eden genç bir adamın eve geldiğinden ve krespel tarafından pek fena kabul edildiğinden ve çok heyecanlı bir sahneden sonra kapı dışarı edildiğinden, ve nihayet o andan itibaren Krespel'in genç kızı gözden kaybetmediğinden ve ona teganni etmediği ve «Klâvsen», çalmağı menettiğinden ibaretti. Hizmetçi başka birşey bilmiyordu. Şu halde Antonyanın güzel sesi yalnız bir defa işidilebildi. Fakat o zamandan itibaren şehirde hiçbir Mugganniye kendisini alkışlatamadı. Herkes: «hiç kimse Antonya gibi teganni edemez!» diyordu.

Müşavir Krespel'in hayatını ihata eden sır benim üzerimde böyle bir tesir yaptı.

Her gece ruyamda onu görüyor ve mukavemetsiz bir kuvvet beni bu eve girmeye sevk ediyordu. Bu husustaki güçlükleri mübalâğa etmiştim, Krespeli ancak iki üç defa Profesörün evinde görmüş ve keman hakkındaki ihtirasını okşamıştım ki birgün ani bir surette beni evine davet etti.

Bana birbiri arkasınca bütün Kemanlarını gösterdi. Bunlar otuzdan fazla idi. Birtanesinden bile affedilmedim. İçlerinde güzide bir mevki işgal eden ve çiçekten bir çelenk taşıyan eski bir Keman vardı ki bunun için bana meçhul bir ustanın eseri dedi.

— Bunu pek az, yalnız Antonya için çalarım; onu çok mütehassis eder.

En ricakâr sesimle: «Bana çalmak lûtfunda bulunmaz mısınız?», dedim. Müstehzi bir tarzda ve heyecanı üstünde «Hayır, benim iyi talebe efendiciğim», dedi. Ben şaşırılmış bir vaziyette sustum, ve o kabinisinin eşyasını göstermekte devam etti. Ayrılırken bana bir çekmececiğinden çıkarttığı katlanmış bir kâğıdı verdi: «Genç adam, dedi, siz san'atı seviyorsunuz, bunu kıymetli bir hediye olarak kabul ediniz...» ve cevabımı beklemeden beni yavaşça kapıya kadar sürükledi, kapıyı burnuma kapattı. Evime gelince kâğıdı açtım, içinde şu kelimelerle iki satırlık bir nota parçası vardı: «İlâhi Stamnizin son konserine başlarken çaldığı Kentin ilk parçasıdır.»

Müşavirden almış olduğum biraz lâübalî müsaade, tecesüsümü eksilteceği yerde artırdı. Çünkü ikinci ziyaretimde Antonyayı onun yanında, Krespelin dağıtmakta olduğu bir Kemanın parçalarını tanzim ederken gördüm. Bu genç bir kızdı ki mermer kadar soluk yüzü en hafif bir heyecanla firarî bir kırmızılık alıyordu.

Müşavirde beklediğim müste-bit kıskançlık yerine çok mu-habbetkârane ve babaca bir itina gördüm. Antonya onun hoşnutsuzluğunu celbetmeden mükâlemeye karışıyordu. Ziyaretlerimi devam ettiriyordum, ve daima iyi kabul ediliyordum. Bu, kavgacı tabiatının cilvelerine ara sıra maruz kalmıyordum demek değildir, bilhassa müzikten bahsettiğim zamanlar... o zaman bende kızdırılan bir kedi tesirini yapıyordu. Fakat bütün bunlar bende tekrar avdet arzusunu izale edemiyen geçici bulutlardı.

Hele bir akşam Müşavir çok keyifli idi. Bir Kremon kemanını dağıtmış ve san'at için çok ehemmiyetli bir sırrı keşfetmişti. Bu neşesinden istifade ederek ona müzikten bahsettim. Usulünü ikimizin de beğenmediğimiz bir kaç muganniyeyi tenkit ettik. Antonya büyük ve güzel gözleriyle bize bakıyor, mükâlememize şiddetle alâkadar olduğu görü-lüyordu. Birdenbire ona dönerek:

—Değil mi, Matmazel? dedim, Siz ne teganni ve nede refakat için bu usulü kullanmazsınız... Ani bir kızılık genç kızın solgun yanaklarını kapladı. Bana cevap vermeden elektriklenmiş gibi kalktı, piyanonun başına geçti... Dudakları açıldı... Taganni etmek üzere idi ki birdenbire Krespel bir sıçrayışta onu Klavsenden uzaklaştırdı, ve beni omuzlarımdan sürükleyerek keskin bir sesle «küçük, küçük» dedi. Ve Sonra birdenbire ifadeyi değiştirerek nazik bir tonla «Talebe efendi; şeytanın sizi boğmasını temenni için çok nazikim; fakat vakit geçir, hava karanlıktır, merdivenden sizi fırlatmama hacet kalmadan boynunuzu kırabilirsiniz, binaenaleyh lütfen hanenize avdet etmek dostluğunu göste-

riniz ve tesadüfen... anlıyormusunuz.. Tesadüfen onu bir daha evinde bulamazsanız ihtiyar dostunuzdan iyi bir hatıra saklayınız.

İki sene sonra yaptığım bir seyahatta yolum Haydelberge düştü. Şehre yaklaştıkça tarifi kabil olmıyan bir his Göğsümü eziyordu. Akşamdı, şehrin çan kulelerini ancak seçebiliyordum. Rahatsızlığım o kadar ziyadeleşti ki arabada boğulmak derecelerine geldim. İnip mütebaki yolu yayan yürümeğe mecbur oldum yavaş yavaş ihsaslarım başka bir şeklaldılar; uzaktan tatlı fakat çok fantastik bir sesin teganni ettiğini işidirdi ibi oluyordum. İlerledikçe sesler daha vazih oldu. Benim tedehhüş etmiş halimden şaşırın bir yolcuya sordum:

«Bu sesler nedir?» «görmüyormusunuz, diye cevap verdi bir ölü gömüyorlar!» filhaka yol mezarlığa hâkimdi, ve ben bir çukurun doldurulduğunu gördüm. Kalbimin kırıldığını hissettim: içimde bilmediğim bir şey bana bu mezara bütün bir saadet ve ümit hayatının gömüldüğünü söylüyordu. Şehrin kapısında Profesör Merklini gördüm, yeğeninin koluna dayanmış ağlıyordu. Onlar beni görmeden yanımdan geçtiler. Sabırsızlığımı yenemiyerek hizmetçimi, tanıdığım bir ötele eşyayı götürmek için yolladım sür'atle Krespelin nasıl yapıldığını yukarıda anlattığım küçük evine koştum... Koluna giren iki kişi tarafından sürüklenen Müşavir bahçeye girmek üzreydi. Sirtında bizzat kendisinin biçtiği elbise vardı. Şapkasından sarkan uzun siyah tülle beline doladığı kemerden başka kıyafetinde bir değişiklik yoktu. Bu kemere bir Keman yayı kılınç gibi sokulmuştu. Çıldırılmış san-

dım. Dostları evinin kapısına kadar götürdüler; Krespel döndü acı bir tavurla onları kucakladı ve beni görerek; «Siz misiniz, diye bağırdı, mektepli efendi, giriniz! siz benim kederimi anlarsınız!» Şiddetle kolumdan tutarak kemanlarını dizmiş olduğu odaya soktu. Hepsi siyah bir tülle örtülmüş, yalnız üstadın kemanı yoktu onun yerinde servi dalından bir çelenk vardı. Her şeyi anladım, ağlayarak «Antonya! Antonya!..» diye bağırdım. Krespel ayakta, kolları kavuşmuş, gözü sabit ve kuru, önümde duyuyordu.

Mustarip bir sesle anlattı.

— Antonya teslimi ruh ettiği zaman bu kemanın ruhu hazin bir ses çıkardı ve ahenk safhası kırıldı. Bu ihtiyar alet ondan fazla yaşayamazdı, Antonya onu seviyordu, ben de onun için beraber gömdüm!»

Bu sözlerden sonra Müşavir titrek bir sesle tuhaf bir şarkı söylemeğe çalıştı, onun böyle hareket ettiğini, işaretler yaptığını, odanın etrafında döndüğünü görmek insanı altüst eden bir şeydi. Bir an siyah tülü yüzüme değdi, ben titredim ve acı bir çığlık çıkarmaktan kendimi menedemedim. Bu çığlık üzerine birdenbire durdu: «ne diye böyle bağıırıyorsun, küçük yoksa melekülmeytimi gördün? Sonra salonun ortasına geldi, belinde sarkan yayı alarak iki elile havaya kaldırdı, parçaladı ve fırlattı. «Ah! diye bağırdı, artık hürüm, hür.. hür.. Artık Keman yapmıyacağım, Keman yok artık.. yok.. yok..»

— Sonu gelecek sayıda —

Nakleden:
A. Hamdi